

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**«МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2022:
Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні:
глобальний, національний та регіональний аспекти»**

XXV Всеукраїнська науково-практична конференція

ТЕЗИ

**Міжнародні відносини
та світова політика**

Миколаїв, 7–11 листопада 2022 року

Миколаїв – 2022

Могилянські читання – 2022 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Міжнародні відносини та світова політика, Миколаїв, 7–11 листоп. 2022 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. – 36 с.

**Секція:
ГУМАНІТАРНІ НАУКИ**

**Підсекція: МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА**

УДК 327:502/504

Габро І. В.,
канд. політ. наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

**СПІВПРАЦЯ КНР З АФРИКАНСЬКИМИ КРАЇНАМИ
ЩОДО ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ**

Китай реалізував багато програм співпраці щодо зміни клімату з африканськими країнами в рамках Китайської політики щодо Африки та Планів дій ФОСАС. Наприклад, у документі про політику Китаю щодо Африки, опублікованому в 2006 році, сказано, що Китай сприятиме співпраці з Африкою щодо зміни клімату шляхом розширення науково-технічної співпраці. У другому політичному документі Китаю, опублікованому в 2015 році, співробітництво в галузі зміни клімату визначено як одна з шести сфер, для яких в основному буде використана допомога Китаю, і що Китай буде посилювати та консолідувати співпрацю з африканськими країнами відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (РКЗК ООН).

У 2009 році Китай та африканські країни погодилися включити співробітництво з питань зміни клімату як одну з нових сфер співпраці в рамках ФОСАС. З тих пір всі Плани дій, прийняті на наступних міністерських конференціях ФОСАС, містили положення про співпрацю у зміні клімату між обома сторонами.

З досвіду китайсько-африканське співробітництво щодо зміни клімату зосереджується головним чином на фінансуванні, розбудові кліматичної інфраструктури та потенціалу, а також на розвитку зеленої та відновлюваної енергії для африканських країн.

З 2013 року Китай будує кліматичну інфраструктуру в деяких африканських країнах, таких як Зімбабве, Кенія, Намібія та Кемерон, включаючи будівництво метеостанції, системи обробки супутникових

даних та системи спостереження за погодою. Китай також запустив метеорологічні супутники для деяких африканських країн, таких як Нігерія, Алжир та Ефіопія, для проведення досліджень зміни клімату та прогнозування погоди. Понад 700 людей з Африки пройшли навчальні курси з погодних технологій у Китаї, а 200 африканських студентів отримали стипендію китайського уряду для вивчення метеорології в Китаї з 2002 року. Китай реалізував проекти з зеленої та відновлюваної енергії в Гвінеї, Судані, Тунісі, Ефіопії, Марокко та Південній Африці та інших країнах.

Для боротьби зі зміною клімату в останні роки в Африці було створено багато регіональних ініціатив, і Китай може розглянути можливість співпраці з ними. Наприклад, 31 серпня 2017 року Китайсько-африканський альянс співпраці та інновацій у сфері відновлюваної енергетики, коаліція фінансових установ, постачальників розумних мереж та основних виробників, підписав Меморандум про взаєморозуміння з Africa Renewable Energy Initiative. Китай також може обговорити співпрацю з Африканською конференцією міністрів з навколишнього середовища (AMCEN) щодо зміни клімату в Африці.

Існування AMCEN вплинуло на те, як вирішуються екологічні проблеми в регіоні. AMCEN також сприяв посиленню участі та активної участі Африки як у глобальних переговорах, так і в міжнародних угодах щодо навколишнього середовища.

Що стосується двостороннього співробітництва щодо зміни клімату, Китай підписав двосторонні угоди про «безкоштовні поставки для вирішення проблеми зміни клімату» з Беніном, Бурунді, Камеруном, Єгиптом, Ефіопією, Ганою, Мадагаскаром та Нігерією.

УДК [327:94](520+47)«1920–1939»

Тригуб О. П.,
д-р іст. наук, професор,
кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЯПОНСЬКА «ЛЕГАЛЬНА РОЗВІДКА» В СРСР МІЖВОЄННОЇ ДОБИ: МЕХАНІЗМ ДІЯЛЬНОСТІ

Останні десятиліття все більшого інтересу серед науковців викликають питання діяльності спецслужб і, зокрема, розвідувальних структур. Це пов'язано із можливістю залучення широкого кола документів

колишнього КДБ, які отримують все ширший доступ у демократичних республіках колишнього СРСР і країнах Східної Європи (інколи жести доброї волі з оприлюднення таємних документів трапляються і в надрах Федеральної служби безпеки РФ¹). Тривала робота з документами колишнього КДБ підштовхнула автора до оприлюднення одного із епізодів діяльності японської розвідки 1920–30-х років – розвідувальної діяльності японських дипломатичних представництв в СРСР очима радянської контррозвідки.

З точки зору радянських чекістів, усі дипломати так чи інакше виконували розвідувальну роботу (і тут вони здебільшого праві). Японські дипломати, що займали відповідальні посади (консули, секретарі посольств і навіть послы) проводили інтенсивну розвідувальну роботу, особисто проводячи вербування серед громадян країни перебування й у середовищі іноземних дипломатів.

Центром дипломатичної розвідки Японії був так званий «Інформаційно-дослідницький відділ» Міністерства закордонних справ (ІДВ МЗС). Він проводив переважно легальну розвідку та пропаганду, тобто поширював японську версію подій серед чиновників дипкорпусу та іноземних кореспондентів. Для цього відділ мав у складі посольства та місії своїх уповноважених і прес-аташе (дзьохо-кан), яким доручалася підтримка інформаційного контакту з іноземними дипломатами та кореспондентами.

Окрім «легальної розвідки», ІДВ МЗС займався і спеціальними питаннями агентурно-розвідувальної роботи. Так, при кожному посольстві чи місії був інформаційно-дослідницький сектор (чъособу), на чолі якого перебував Уповноважений (Чъосакан), посаду якого, як правило, займав другий чи третій секретар посольства. У консульствах ці функції виконував сам консул, або віце-консул.

За домовленістю між Військовим міністерством і Морським міністерством Японії, з одного боку, та МЗС Японії – з іншого, у складі посольств, місій і консульств в якості секретарів і секретарів-практикантів знаходилися замасковані військові спецрезиденти, які були безпосередньо пов'язані з військовим чи морським аташе.

По лінії МЗС від Міністерства внутрішніх справ Японії, поза межами дипломатичних установ, до окремих центрів Європи, США та Китаю також відряджалися так звані «антикомінтернівські уповноважені». На початку Другої світової війни подібні уповноважені діяли у Парижі, Берліні, Римі, Чикаго, Сан-Франциско, Нью-Йорку, Сінцзяні та Калгані (нині – Чжанцзякоу). До кола їх завдань відносилися ті ж функції, що виконували

---

¹ Яскравим прикладом може слугувати розсекречення й оприлюднення 51-томної агентурної справи «Макі-Міраж», яка розкрила одну із найзагадковіших сторінок протистояння радянської та японської розвідок міжвоєнної доби.

антикомінтернівські уповноважені усередині країни – поліцейська контррозвідка проти поширення впливу Комінтерну й, відповідно, СРСР.

Повертаючись до «легальної розвідки», зазначимо, що до неї відноситься вивчення преси, збір усілякого довідкового матеріалу й особисте спостереження, у тому числі й за військовими об'єктами. Усі органи японської розвідки та контррозвідки надзвичайно уважно та систематично використовували усі можливості по вивченню СРСР легальним шляхом.

У результаті надзвичайно ретельного перегляду й аналізу усіх друкованих видань воєнно-політичного й економічного характеру, збору карт і загалом усіх офіційно опублікованих матеріалів, японська розвідка прагнула до отримання правильної орієнтації з тих питань, які утримуються у таємниці. Так, наприклад, не тільки військовий аташе у Москві, але й усі військові аташе, що знаходилися у сусідніх з СРСР країнах, висували та вивчали не тільки центральні газети та журнали, але й усі периферійні видання й по усім галузям (металургія, вугільна промисловість, сільське господарство, освіта тощо), наприклад – «Колхозсь» («Колгоспник»), «Радиопрограммы», «Вестник животноводства», «Боец-охотник» тощо. Шляхом зіставлення усіх заміток у пресі, завжди можна було виловити, особливо це часто зустрічалося у 1920-і – початку 1930-х років, вказівки про місцезнаходження тієї чи іншої військової частини та прізвища командирів, політико-моральний стан цієї частини і т.д. Навіть у таких виданнях, які, на перший погляд, здаються такими, що не представляють жодного інтересу для розвідки, як «Шахматно-шашечна газета» чи «Пионерская правда», можуть потрапити замітки про змагання тієї чи іншої військової частини із вказівкою переможців, про відвідування піонерами військового табору, про шефство із згадкою прізвища та посади командира.

Важливе місце займав й аналіз довідкової літератури. Так, японський військовий аташе у Москві регулярно збирав телефонні книги усіх міст СРСР, пугівники, залізничні довідники та матеріали «Союз-фото» та відправляв їх до генерального штабу.

Таким чином, «легальна розвідка», якщо вона проводилася систематично та шляхом охоплення великої кількості матеріалів, завжди могла дати досить цінні відомості, які у деяких випадках заміняли дані таємної агентури, або виправляли їх.

По лінії легальної розвідки японці з надзвичайною наполегливістю проводили метод особистого спостереження. Користуючись будь-якими приводами – під виглядом організації пікніків, автомобільних прогулянок, вони намагалися потрапити на територію, що прилягала до військових заводів та аеродромів, з метою здійснення топографічної зйомки чи фотографування. Часто такі спроби здійснювали офіційні особи японських дипломатичних установ – чиновники посольств, консульств, військового та

морського аташатів тощо, що мали дипломатичні паспорти. Досить часто для особистих спостережень використовувалися подорожі по СРСР, які могли тривати місяць і більше.

Особливо яскраво, у цьому плані, відзначилися японські консульства у Владивостоці та Новосибірську, представники яких неодноразово потрапляли в зони укріплень та оборонних підприємств, вивчаючи під'їзні шляхи у районі залізничних станцій і підраховували військові ешелони. Так, у 1932 р. у Свердловську був випадок, коли на один із військових заводів з'явився другий секретар японського консульства і вимагав показати йому завод, посилаючись на дозвіл, отриманий, начебто, від центрального управління ОДПУ. Інший працівник посольства, намагаючись з'ясувати кількість і прізвища японських комуністів в КУТВ (Комуністичний університет трудящих Сходу, що діяв у Москві у 1921–38 рр.), зробив спробу потрапити до закладу, обманувши вахтера.

Загалом, можна зробити висновок, що у розвідувальній діяльності на території СРСР міжвоєнної доби, японські дипломати займали важливу нішу, активно співпрацюючи з військовими відомствами Японії.

УДК 327(6:477)«20»

Богданова Т. Є.,

канд. іст. наук,

доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОЗИЦІЯ КРАЇН АФРИКИ ЩОДО РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ (за результатами голосування в ГА ООН)

В останні місяці спостерігається активізація зовнішньої політики України в Африці. Блокада Росією українських портів призвела до зростання цін на зерно та низку інших товарів, що боляче вдарило по країнах Африки, де Україна була одним з основних постачальників цієї продукції. І хоча в Африці через це зростання цін вже відбуваються протести та збідніння населення, ледь не половина африканських країн публічно не засудили вторгнення, намагаються і далі співпрацювати з Росією, жодна країна не приєдналася до санкцій.

На тлі повномасштабного вторгнення в Україну РФ прагне посилити свій вплив у країнах Азії, Африки та Латинської Америки, на що й був спрямований липневе турне міністра закордонних справ РФ Сергій Лаврова до низки африканських країн. Він побував з візитами в Єгипті, Конго,

Ефіопії та Уганді. Основною темою перемовин було зерно, але також Лавров торкнувся теми війни РФ проти України.

У серпні ц.р. президент України Володимир Зеленський наголосив, що Україна почала змінювати свою політику щодо Африки ще до повномасштабного вторгнення РФ. «Африканський континент – це недооцінена територія, недооцінені країни й потенціал людей. Тому що я знаю, наскільки недооцінений також наш край і наші люди. І зараз через блокування портів увесь світ побачив, скільки всього робила Україна і скільки вона може зробити», – резюмував він. Влітку було призначено спеціального представника України з Близького Сходу та Африки Максима Субха.

На початку жовтня міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба здійснив історичне турне країнами Африки, зокрема, до Сенегалу, який нині головує в афросоюзі та Кот-д-Івуару. Це перший в історії української дипломатії візит голови МЗС до цього регіону, він є важливим елементом Африканської стратегії, яка розроблена в МЗС за дорученням президента України Володимира Зеленського і є «дорожньою картою» розвитку відносин Києва з регіоном. Ключовою темою переговорів Д. Кулеби під час робочої поїздки стала консолідація політичної підтримки України з боку країн глобального Півдня на тлі російської агресії.

Нагадаємо, що 2 березня 2022 року була прийнята Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1, в якій «висловлено жаль з приводу російського вторгнення в Україну, вимогу повного виведення російських військ з території України, скасування рішення про визнання самопроголошених ДЛНР. Резолюцію було ухвалено: 141 голос «за», 5 «проти», зокрема, РФ, Білорусь, КНДР, Сирія та Еритрея, 35 утрималися, з них 17 – це країни Африки. Ще 8 держав проігнорували засідання ГА ООН.

Оскільки бойові дії на території України тривали, сесія ГА ООН була відновлена, і 24 березня 2022 року прийнята Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/2, голосування за яку виявило майже незмінність позиції країн, в т.ч. і Африки: Еритрея «проти», утримались уже 19 країн Африки.

За Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН ES-11/3 від 7 квітня 2022 року, яка призупинила членство Росії у Раді ООН з прав людини через «серйозне занепокоєння кризою з прав людини, що триває, та гуманітарною кризою в Україні, ... включаючи грубі та систематичні порушення та зловживання прав людини», вчинені РФ. Ще до голосування російська делегація оголосила про вихід з Ради ООН з прав людини. Резолюцію було ухвалено: 93 голоси «за», 24 «проти», 58 утрималися. Серед країн, які проголосували «проти», було 9 з Африки, в яких позиції РФ є достатньо міцними, 24 – утримались, і лише 9 проголосували «за».

12 жовтня 2022 р. Генеральна асамблея ООН підтримала резолюцію «Територіальна цілісність України. Захист принципів статуту ООН» про невизнання псевдореферендумів на окупованих Росією територіях України. 143 із 193 країн-членів проголосували «за», 35 утрималися, 5 – проголосували «проти». Аналізуючи позицію країн Африки, відзначимо, що Еритрея вперше утрималася, а 28 країн підтримали резолюцію, серед яких Ангола, Єгипет, Кот-д-Івуар, Сенегал, Чад та інші. «Важлива зміна ситуації на нашу користь – декілька країн Африки, які раніше утримувалися під час голосувань або не брали в них участь, тепер проголосували «за», – привернув увагу в дописі у Фейсбукці міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. У попередні тижні та місяці з їхніми лідерами розмовляв Президент Володимир Зеленський, він сам зустрічався з главами дипломатичних відомств цих країн, вони також були частиною першого в історії української дипломатії турне голови МЗС країнами Африки.

Порівнюючи дані голосувань країн Африки у ГА ООН у березні-жовтні 2022 року, можемо зробити висновок про: 1) стабільність підтримки позиції РФ в ООН з боку Еритреї, яка постійно підтримувала РФ, а також ПАР, Алжиру, Зімбабве, ЦАР та низки інших країн з «утри-манською» позицією; 2) «утриманську» позицію Бразилії та Мексики, незважаючи на зміни урядів, що засвідчує міцність «російського» лобі серед їх владних еліт.

УДК [94:327](477+430)

Вовчук Л. В.,
канд. іст. наук,
доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ДИПЛОМАТИЧНА КАР'ЄРА НІМЕЦЬКОГО КОНСУЛА В ОДЕСІ ФІЛІППА ВАССЕЛЯ

Німці завжди славилися своєю педантичністю, професіоналізмом та працьовитістю. Ця риса спостерігається й у виборі німецьким урядом дипломатичних і консульських працівників, які діяли на теренах Радянської України упродовж 1922–1938 рр. Одним з таких є Філіп Вассель, який очолив німецьке консульство в Одесі з моменту його відкриття там (1923 р.) і виконував покладені на нього функції упродовж наступних 2 років.

Філіп Вассель (26.08.1873 р. – 19.12.1951 р.) походив з купецького роду. У 1892 р. закінчив французьку гімназію в Берліні. У 1895 р., закінчивши Фрайбургський університет, отримав кваліфікацію фахівця з арабської мови, а 30 березня 1896 р. отримав ступінь доктора права. Ф. Вассель вільно

говорив латиною, грецькою, англійською та французькою мовами, а також дванадцятьма діалектами арабської мови. Додатково розмовляв італійською, іспанською, голландською, російською та польською мовами.

Після здобуття докторського ступеня він вступив на дипломатичну службу до МЗС Німеччини, що й розпочало його дипломатичну кар'єру: драгоман дипломатичного представництва Німеччини у Танджері (19.06.1896 р. – 03.04.1897 р., 25.08.1907 р. – 04.09.1908 р.); німецький консул у Касабланці (25.03.1897 р. – 11.02.1904 р.); консул у Феці (24.01.1904 р. – 17.07.1911 р.).

3 липня 1911 р. працював у політичному відділі МЗС Німеччини, вивчаючи марокканське питання, а з червня 1912 р. займався підготовкою прикордонної комісії у Конго. 4 грудня 1913 р. став членом Комісії з фінансових реформ Туреччини у Константинополі, а у подальшому перейшов на турецьку державну службу. 25 жовтня 1915 р. був назначений німецьким послом при Головнокомандувачі 6-ї Османської армії.

14 грудня 1915 р. МЗС Німеччини назначило Філіпа Васселя посланником надзвичайної місії у Персії. До Багдаду він прибув 27 грудня і перебував там до 18 липня 1916 р. Після цього знову повернувся до Константинополя, де до 1918 року займався питаннями Комісії з фінансових реформ Туреччини.

21 лютого 1919 р. Ф. Вассель знову повернувся на дипломатичну службу. І працював у паспортному відділі МЗС країни. Надалі був консулом Німеччини в Галаці (31.07.1921 р. – 16.03.1923 р.), в Одесі (07.02.1923 р. – 04.12.1925 р.), генеральним консулом у Познані (26.02.1926 р. – 10.07.1928 р.), генеральним консулом у Смірні (сучасне турецьке місто Ізмір) (29.06. – 24.10.1928 р.). З 27 серпня 1931 року був німецьким представником у відділі стратифікації з питань національності Верхньої Сілезії, 23 лютого 1932 р. – делегат у німецько-польському Арбітражному комітеті та перший делегат у німецько-литовській Арбітражній комісії зі спірних питань громадянства. Після перерви, упродовж 1937–1939 рр. знову представляв інтереси його країни в цих же комісіях. 4 квітня 1941 р. його призначили консулом першого класу до Парижу, де він працював до 16 червня 1944 р. Після завершення Другої світової війни він й надалі працював у дипломатичній сфері, представляючи інтереси Німеччини за кордоном.

Філіп Вассель був сім'янином. 2 вересня 1901 року він одружився з Анною. А 18 жовтня 1902 р. дружина подарувала йому сина Юргена. 29 лютого 1908 р. у них народився ще один син Клаус, а 19 липня 1913 р. – донечка Маргарет.

Ф. Вассель був не лише талановитим дипломатом, але й став автором декількох наукових праць, одна з яких присвячена висвітленню

марокканської судової системи, а інша є його біографічним нарисом, де він розповідає про свій досвід на посаді генконсула Німеччини упродовж 1911–1951 рр. Ця праця, під редакцією його сина Клауса побачила світ у 1977 р.

Філіп Вассель був саме серед тих представників, які віддано служили своїй країні.

УДК 327(477)

Звездова О. О.,

канд. політ. наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПСИХОЛОГІЧНА ВІЙНА ЯК ЕЛЕМЕНТ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Підступний напад РФ на нашу державу 24 лютого 2022 року повністю змінив життя всього українського народу. Але ми розуміємо, що цей напад був не раптовий. Що війна тривала з 2014 року, а інформаційна основа для сьогоденної агресії готувалась ретельно і досить тривалий час. Давайте згадаємо, що головним приводом для нападу російський політичний істеблішмент і ЗМІ називають захист так званих «ДНР_ЛНР», штучно створені самою РФ так звані «де-факто держави». Саме їхній образ жертв масово і навіть трошки істерично тиражується в усіх російських ЗМІ, серед блогерів та відомих особистостей. Всім, хто активно використовує соцмережі, знайомі ці наративи, які постійно повторюються: «8 років бомбили Донбас», «Алея янголів дітей ДНР», «нацизм не пройде», «бандерівці», тощо. Ця інформаційно-психологічна спецоперація почалася не вчора, а активно проводилась мінімум з 2014 року. Тому актуальність дослідження обумовлена необхідністю всебічного дослідження психологічних механізмів впливу на населення, що використовує ворог, з метою боротьби з ними у майбутньому.

Психологічну війну слід розглядати як різновид війни інформаційної, оскільки інформаційні потоки природного походження та штучно створювані впливають на психічний стан людини, який втілюється в його думках, вчинках, поведінці. Подібно тому, як людина орієнтується в навколишньому просторі, вона самовизначається і в своєму внутрішньому світі, в світі психічних явищ. Але цей внутрішній світ часто видозмінюється під впливом зовнішніх інформаційних чинників.

У психологічній війні вплив на громадян іншої держави здійснюється з метою зміни ціннісних орієнтацій, поглядів, стереотипів, поведінки в

період підготовки до війни та під час війни; з метою створення в країні-жертві майбутньої агресії «п'ятої колони» тощо. У нашому випадку такий психологічний вплив на населення здійснювався ворогом протягом всього останнього століття. Перш за все слід звернути увагу на історичні передумови назрівання конфлікту на Сході України. Корені сучасного протистояння слід шукати в етнонаціональній політиці спочатку Російської імперії, а потім СРСР, що призвело до слабкої консолідованості громадян цих регіонів.

Після набуття Україною незалежності кількість українців у цих регіонах почала повільно збільшуватися, про що свідчать дані першого (і до цього дня останнього) Всеукраїнського перепису населення 2001 року. Він наочно продемонстрував, що розподіл населення Донецької і Луганської областей України за рідною мовою кардинально відрізняється від загальноукраїнського розподілу. Якщо по Україні у відсотках до загальної чисельності населення українську мову назвали рідною 67,53%, то у ДО і ЛО цей показник склав 24,1% і 30,01% відповідно. І навпаки, російську мову назвали рідною 74,92% і 68,84% (по Україні – всього 29,39%). Отже, незважаючи на певне збільшення українського населення в регіоні, частка україномовного навіть зменшилася у порівнянні з радянськими часами (у 1989 році в Донецькій області вона складала 30,54%, а в Луганській – 34,66%).

Не є дивним, що лінгвістичний і національний фактори робили населення даних регіонів України більш вразливим перед російською пропагандою і психологічним впливом.

Перший етап сучасного конфлікту на Сході України розпочався у березні 2014 року, коли в Донецькій і Луганській областях виникли масові заворушення під відверто сепаратистськими і проросійськими гаслами. Серед основних психологічних факторів, що їх спричинили, можна виділили наступні:

- масована інформаційна кампанія російських ЗМІ, що значно посилила традиційні проросійські настрої серед значної частини жителів Донбасу й неприйняття ними «нової київської влади». Наприклад, слід згадати видання «Російської газети в Україні», яка, офіційно не порушуючи українське законодавство, була відверто проросійською і постійно пропагувала ідеї культурної та ідеологічної єдності з РФ. До речі, ця газета продовжувала надходити в Україну навіть після початку конфлікту на Сході, а її російський примірник відрізняється досить лояльним ставленням до сепаратистських угруповань у нашій державі.

- анексія Кримського півострову у березні 2014 року й висвітлення цієї події російськими ЗМІ як «свята єдності», що надало потужний

політико-психологічний імпульс сепаратистським рухам на Сході України;

Таким чином, конфлікт перейшов у фазу відкритого військового протистояння. Протягом всіх п'яти періодів російсько-української гібридної війни, РФ активно продовжувала використовувати психологічні механізми впливу на населення тимчасово окупованих територій.

Це проявляється у наступних сферах:

1. Освітній (надання російських підручників школам і забезпечення випускників ВНЗ дипломами російського зразка). Переписана історія у російських підручниках з дитинства нав'язувала думку, що такої держави, як Україна просто не існує. Це дало змогу за 8 років виростити нове покоління без Батьківщини.

2. Інформаційній (блокування інформаційного контенту материнської держави і постійна масована атака у всіх російських засобах масової інформації на законну владу, зображення її політичних рішень виключно у негативних тонах, забезпечення окупованих регіонів газетами і доступом до російських телеканалів заради створення у населення викривленого бачення ситуації);

3. Соціальній (надання населенню окупованих територій можливості отримання російського громадянства). Такий механізм створює основу для подальшого закріплення у підсвідомості населення думки, що вони не українці;

4. Військовій: постійне інформування про фейкові перемоги російської армії на території України для закріплення нарративу «Україна вже програла, супротив не має сенсу». Також дуже впливає на свідомість населення на окупованих територіях теза, що постійно транслюється проросійськими ЗМІ: «Ваша армія та держава про вас забула».

5. Сфері міжособистісної комунікації. Сюди можна віднести так звані інформаційні «вброси» у соцмережах, що стосуються мови, релігії, незадоволенням владою, всього, що може психологічно розділити українське суспільство замість того, щоб консолідувати його.

У сучасних умовах життєво необхідно боротися з проявами психологічної війни не лише на рівні держави, але і на особистому рівні кожного конкретного громадянина. Тому дана тема безумовно потребує додаткового вивчення і розробки механізмів протидії.

Тихоненко І. В.,
канд. політ. наук, доцент (б.в.з.),
доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики,
Зарічна А. А.,
студентка 2 курсу
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РЕАКЦІЯ НАТО НА ВІЙНУ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

З 24 лютого 2022 року Росія почала повномасштабну війну проти України, чим продовжила збройну агресію, що триває з 2014 року. У свою чергу, НАТО як військово-політичний альянс, відреагував на таке вторгнення та порушення територіальної цілісності та безпеки України, засвідчивши підтримку нашій державі. Держави-члени Альянсу беруть участь у виробленні механізмів підтримки України. У зовнішній політиці України євроатлантична інтеграція не лише закріплена у Конституції України та є пріоритетним напрямом зовнішньої політики, а й виступатиме ефективним механізмом підтримки та забезпечення національної безпеки України. Тому, Україна подала заявку до вступу в Альянс у прискореному порядку.

Основною **метою** роботи є визначити позицію НАТО щодо війни РФ проти України, основні механізми її втілення, рівень ефективності позиції Альянсу.

Після незаконної анексії Росією Криму та дестабілізації на сході України в 2014 році, Північноатлантичний альянс зайняв тверду позицію щодо повної підтримки суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, не визнаючи анексію Криму та засуджуючи рішення Росії в лютому 2022 року визнати самопроголошені «Донецьку народну республіку» та «Луганську народну республіку» на сході України.

У свою чергу, реакція і позиція НАТО на війну РФ проти України у 2022 році є досить чітко вираженою у промовах Генсека Альянсу Єнс Столтенберга і демонструє варіативність на основі імплементації загальних принципів колективної безпеки та реакції на практичну складову ескалації ситуації.

«Ми як НАТО маємо дві ролі: ми повинні підтримувати Україну, близького партнера. Інше завдання – не допустити ескалації війни. Ми

робимо це, надсилаючи чітке повідомлення Росії. Наша стаття 5, зобов'язання щодо колективної оборони, є незаперечною. Напад на союзника призведе до відповіді всього Альянсу», – зазначив Єнс Столтенберг.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року країни Альянсу запровадили безпрецедентні санкції проти Росії, щоб допомогти змусити військову машину Кремля втратити ресурси: «Ця війна має завершитися зараз. Президент В. Путін може її завершити негайно, якщо виведе свої війська та припинить атаки на незалежну суверенну Україну та в душі доброї волі шукатиме політичного рішення за столом переговорів. Водночас, ми маємо бути реалістами та розуміти, що це може тривати довго, протягом багатьох місяців або навіть років. Це саме та причина, чому ми маємо бути готовими до довгострокових дій, як із точки зору підтримки України та продовження санкцій, так і для посилення нашої оборони», – заявив Генеральний секретар НАТО.

Наразі держави-члени Північноатлантичного альянсу продовжують надавати допомогу Україні. Зокрема, на саміті НАТО 2022 року в Мадриді члени Альянсу погодилися надати ще більше підтримки Україні включаючи підтримку в багатьох сферах: захищений зв'язок, кіберзахист і стійкість, паливо, медичне приладдя, бронезилети, обладнання для протидії мінам і хімічним і біологічним загрозам, а також портативні системи боротьби з дронами. Важливими є ініціативи щодо подальшого зміцнення та модернізації оборонних і безпекових інститутів України. Члени Альянсу також погодилися допомогти Україні перейти з обладнання радянських часів на сучасне обладнання НАТО, підвищивши оперативну сумісність із силами Альянсу. У довгостроковій перспективі Альянс прагне допомагати Україні та підтримувати зусилля на її шляху післявоєнної реконструкції та реформ. Члени НАТО погодилися активізувати та підтримувати свої підтримувати стільки, скільки потрібно, щоб Україна перемогла.

Одним з механізмів реакції НАТО на війну РФ проти України є зустрічі «Рамштайн» у яких беруть участь і держави-члени НАТО. На сьогоднішній день, відбулося 5 зустрічей Рамштайн, а шоста планується на 12 жовтня цього року. На зустрічах обговорюється допомога в озброєнні України.

Позиція НАТО безперечно втілює підтримку України, проте, завдання нашої держави – членство в Альянсі, яке забезпечить повномасштабний захист нашої держави відповідно до Статті 5 Договору НАТО. Після того, як 30 вересня 2022 року В. Путін підписав укази про «приєднання» до рф

чотирьох частково окупованих українських регіонів, президент України Володимир Зеленський оголосив, що країна подає заявку на вступ до НАТО у прискореному порядку, що знайшло свою реакцію у заяві Єнса Столтенберга: «Кожна демократична країна у Європі має таке право - подавати на членство і ми поважаємо це право... Рішення про це членство має прийматися усіма 30 членами. Це консенсусне рішення», – зауважив Генсек НАТО. Жодна країна-член Альянсу не сказала категорично «ні» після того, як почула, що Україна подає заявку на вступ до НАТО. Проте, наразі, Альянс зосереджений на тому, аби надавати безпосередню підтримку Україні, допомагати їй захищатися від російського вторгнення.

Отже, можна стверджувати, що реакція НАТО на війні РФ проти України є передбачуваною – засудження дій Росії та надання підтримки Україні, що виправдовується низкою умов. Одна з причин очевидна – це триваюча гаряча війна, включно з ядерною загрозою. У ситуації, коли війна вже триває і лінія фронту не стабілізована, надання безпекових гарантій означає моментальний вступ гаранта у війну. Альянс не готовий і не буде готовий до добровільного вступу у війну з ядерною державою. Вступ до НАТО можливий лише після сталого припинення бойових дій – чи то з деокупацією всієї території, чи то у разі стабілізації лінії зіткнення. Мета України є однозначною – вступ до Альянсу, але з огляду на розвиток подій і ескалацію – вважаємо за необхідне акцентувати, що дії НАТО і світової спільноти мають бути більш ефективними.

УДК 327:316.46](470+571)(043.2)

Тихоненко І. В.,

канд. політ. наук, доцент (б.в.з.),

доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики,

Ловарік Я. В.,

студентка 2 курсу

спеціальності 291 «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ВПЛИВ ОСОБИСТОСТІ ЛІДЕРА ДЕРЖАВИ НА ЇЇ СПРИЙНЯТТЯ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ (на прикладі рф)

Особистість політичного лідера, очільника держави є одним із індикаторів чому певна країна обирає той або інший шлях розвитку та як

її сприймають у світі. Будь-яка держава у певний проміжок свого розвитку має або більш або менш харизматичного лідера, але незважаючи на це саме його образ є провідною ланкою у позиціонуванні держави на міжнародній арені. Росія виступає однією із держав, що намагаються досягти світового лідерства, а у зв'язку із відкритою збройною агресією та війною РФ проти України у 2022 році привертає увагу питання вагомості особи її очільника В. Путіна, його сприйняття у світі, а тому і сприйняття РФ.

Метою роботи є визначення характерних рис впливу лідера на сприйняття держави на міжнародній арені на прикладі очільника РФ В. Путіна, зокрема, на основі даних рейтингів міжнародних науково-дослідних інститутів.

Особа очільника держави може бути охарактеризована крізь призму двох наративів. По-перше, важливість для лідера створення інститутів, необхідних у сучасному розвиненому суспільстві: багатопартійність, вільні вибори, громадський контроль над збройними силами, у тому числі ціною своєї популярності («харизми»). Політик готовий пожертвувати нею, аби запрацювали політичні інститути. По-друге, «харизма» сама є «інститутом», на якому тримається все. Обличчя лідера тут стирається, перетворюючись на просто «батьку» чи «туркменбаші». Інститут лідерства, таким чином, є ще й чутливим індикатором розвитку суспільства, який точно вказує вектор його руху.

Зважаючи на це можна виокремити такі критерії, що є важливими для очільника держави (лідера): 1) воля (прагнення) до влади; 2) відчуття відповідальності за країну, яка розцінюється як найвищий пріоритет; 3) далекоглядність в політичному і стратегічному плані; 4) уміння генерувати рішення в кризових ситуаціях і готовність нести за них повну відповідальність; 5) опора в своїй діяльності на народну довіру; 6) харизматичність; 7) уміння пояснювати свої дії як своїм прихильникам, так і народу в цілому; 8) сміливість називати речі своїми іменами.

Тому, доречним є розгляд особи В. Путіна крізь призму низки питань. Чи відповідає Путін цим критеріям? Чому так довго він керує країною? Як ставляться до Путіна інші країни та його авторитет в світових рейтингах? І чи дійсно він є лідером, який має право на повагу?

Про прагнення до влади у Володимира Путіна достатньо свідчить його довгий період перебування при владі, щодо «де-юре» виражає волю народу. Щодо відповідальності за країну, думки різні, але 2022 рік показує, що президент РФ занадто самовпевнений і не достатньо далекоглядний. Для прикладу ми розглянемо декілька рейтингів. Проте, перш ніж розібрати його рейтинг у світі, потрібно зрозуміти, чому в Росії він такий успішний. По-перше він готовий робити все не хетуючи

різними методами задля утвердження «Великої Росії» на міжнародній арені та звісно величезна пропаганда, що працює роками.

Сприйняття Росії через асоціацію з її президентом варто розглянути апелюючи до міжнародних рейтингів.

Таблиця 1

**Рейтинг схвалення дій керівництва РФ у світі 2019/2021
за регіонами підготовлений міжнародним
дослідницьким центром Геллапа**

Регіон	Підтримують 2019 р./2021 р.	Не підтримують 2019 р./2021 р.	Не визначилися 2019 р./2021 р.
Америка	28 % / 36%	35% / 33%	38% / 29%
Азія	30% / 38%	24%	26%
Європа	19% / 22%	62% / 62%	19% / 17%
Африка	40% / 42%	21% / 25%	33% / 27%

За даними таблиці підтримка політики РФ в регіонах змінилася. Кількість відсотків підтримки зросла у всіх регіонах, що сформульоване ставленням та повагою деяких країн особисто до керівництва РФ. Кількість відсотків антипідтримки теж змінилася. Можна помітити, статистика вказує, що саме в Європі рівень сприйняття та підтримки РФ найнижчі.

Щодо останніх даних за часи війни РФ проти України у 2022 році, В. Путін має рейтинг найбільш ненависного президента, якого почали порівнювати з такими особистостями як Гітлер, Сталін, Ленін. Опитування дослідницького центру П'ю (Pew Research Center – США) свідчить, що і Росію, і її президента В. Путіна загалом негативно сприймають у світі. Оприлюднені 5 серпня 2022 року результати вказують, що в середньому 30% респондентів із 39 країн світу мають позитивну думку про державу та її главу, а 51% – негативну. Найгірше ставлення до Росії у Йорданії та Польщі – по 80%. Негативно сприймають державу також Ізраїль – 74%, Японія – 73%, Німеччина – 70% та Франція – 70%. В Україні антиросійські погляди, визначили дослідники, на рівні 72%, а прихильно ставиться 21%. Найбільш відкриті до Росії В'єтнам – 75%, Гана – 56% і Китай – 51%.

На основі вище згаданих фактів, можна стверджувати, що В. Путін неординарний лідер, який довів що немає меж в його діях, їх ірраціональність чи раціональність є досить дискусійним питанням. Статистика доводить, що рівень сприйняття та поваги до країни дійсно залежить від того, хто керує цією державою, тому В. Путін є яскравим прикладом того, як один не достатньо обдуманий крок може погіршити ставлення до країни, народу цієї держави та особисто самого очільника

країни. Підтвердженням цього є значне зменшення рівня довіри/поваги як до В. Путіна, так і до РФ у міжнародній спільноті після початку широкомасштабної війни проти України.

УДК 94:355.422

Бойко О. І.,

аспірант,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЕКСПАНСІОНІСТСЬКА ПОЛІТИКА РОСІЇ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ГРУЗІ

Після серпневої російсько-грузинської війни 2008 р. основною проблемою національної безпеки Грузії є військова окупація майже 20 відсотків її території Росією, а у відносинах Росії з Абхазією та Південною Осетією відбулися кардинальні зміни. Якщо раніше відносини Росії з сепаратистськими республіками були більш стихійними, то після визнання їхньої «незалежності», почався широкий обмін офіційними візитами. В російському уряді та Адміністрації президента були створені спеціальні підрозділи та посади, відповідальні за зв'язки з Абхазією та Південною Осетією. Південну Осетію та Абхазію можна вважати маріонетковими державами Росії, а їхній тісний зв'язок є беззаперечним. Основним військовим інструментом експансіоністської політики Росії в Грузії є спроби російських окупаційних військ провести демаркацію так званих «державних кордонів» Абхазії та Південної Осетії. Росія час від часу рухає лінію окупації вперед, позначаючи її як так званий «державний кордон», це супроводжується захопленням додаткових територій, включаючи сільськогосподарські землі, що належать місцевому населенню, викрадення та затримання громадян Грузії за «незаконний перетин державного кордону», порушення повітряного простору, який контролює уряд Грузії та вчинення інших дій, які за останні роки перетворились на серйозні виклики для уряду Грузії, ставши найбільш явними проявами російської окупації для грузинської громадськості.

Згідно з офіційною позицією Кремля, Росія тільки розмежовує «державний кордон» з Абхазією і Південною Осетією, які вона визнала в якості незалежних держав у 2008 р. В це досить важко повірити, що країна більше ніж за десять років не змогла завершити демаркацію розділових ліній на досить невеликій грузинській території. Тому можна зрозуміти, що демаркація сама по собі не є однією з цілей Росії, маніпулюючи лінією

окупації глибоко на території Грузії, Росія намагається досягти більш важливих стратегічних цілей.

У 2009–2012 рр. російські війська в основному закінчували будівництво військових баз та транспортної інфраструктури на окупованих територіях Грузії, а також створювали невеликі військові бази та застави для прикордонників Федеральної служби безпеки Росії вздовж лінії окупації.

Незважаючи на те, що після зміни влади в Грузії в жовтні 2012 р. коаліція «Грузинська мрія» на чолі з Б. Іванішвілі проголосила «нормалізацію відносин» з Росією своїм зовнішньополітичним пріоритетом, при цьому зберігаючи і навіть розпочавши прямий діалог з Москвою у форматі Абашидзе-Карасіна, російський уряд не припинив використовувати різні інструменти важелів впливу, включаючи лінію окупації, проти Грузії.

Інструментом впливу Росії на Грузію можна назвати не лише просування лінії «кордону», але й посилення втягнення анексованих територій до своєї орбіти впливу. Фактично Абхазія є маріонетковою державою Росії. Відтоді як РФ визнала незалежність Абхазії 2008 р. її роль як головного партнера і спонсора цієї де-факто держави суттєво зросла. Росія виступає не лише гарантом її безпеки, а й головним спонсором державного бюджету. Що стосується Південної Осетії, котра була визнана Росією також в 2008 р., уже 17 вересня 2008 р. сторони підписали Договір про дружбу, співробітництво і взаємну допомогу, а сьогодні їхня договірно-правова база налічує понад 70 документів². Основну роль у відносинах відіграє Договір про союзництво та інтеграцію 2015 р., який забезпечує майже повну інтеграцію правової, військової, економічної та соціальної сфер двох держав.

Подією, яка відзначила наступний етап посилення втягнення Росією окупованих територій до свого впливу стала публікація 25 листопада 2020 р. на урядових веб-сайтах Російської Федерації та Інтернет-ресурсах, що належать незвіданій Абхазії, документу під назвою «План заходів щодо формування спільного соціально-економічного простору між Російською Федерацією та Абхазією».

Отже, Південну Осетію та Абхазію можна вважати маріонетковими державами Росії, а їхній тісний зв'язок є беззаперечним. За допомогою своєї політики в захоплених регіонах Грузії РФ реалізує низку цілей, а саме – посилює вплив на пострадянському просторі, дестабілізує ситуацію у Грузії, ефективно контролює свої прикордонні території в регіоні, перешкоджає іншим міжнародним акторам забезпечувати свої інтереси на

---

² Отчет о внешней торговле между Россией и Южной Осетией в 2018 году: товарооборот, экспорт, импорт, структура, товары, динамика // Внешняя торговля России. 2019. URL: <http://russian-trade.com/reports-and-reviews/2019-02/torgovlya>.

Південному Кавказі. На це зорієнтована широка договірно-правова база, яка розмиває де-факто незалежність Республіки Південна Осетія та Абхазії та інтегрує їхні державні структури з російськими. Росія впливає на ці де-факто держави за допомогою військової присутності на їхніх територіях, політики «паспортизації», фінансових і торговельних зв'язків з цими державами.

УДК 327

Мамедов А. Е.,
магістрант,
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ НАПРЯМ СПІВПРАЦІ ТУРЕЧЧИНИ ТА ГРУЗІЇ

Туреччина доклала максимальних зусиль для того, щоб стати регіональним лідером як на Південному Кавказі, так і на Близькому Сході. Частково їй це вдалося, але у відносинах із Вірменією вона зіткнулася з такими серйозними проблемами, як питання Карабаху та визнання геноциду вірмен, в результаті Туреччині довелося обмежитися двостороннім співробітництвом з Азербайджаном та Грузією.

Як вважає Г. Аршакян, в енергетиці Туреччина спромоглася зафіксувати значні успіхи, їй вдалося вибудувати географію експортних маршрутів азербайджанської нафти та газу» та взяти їх під свій контроль. У 2007 р. у Тбілісі пройшла тристороння зустріч з участю Туреччини, Грузії, Азербайджану, на якій було підписано: Тбіліська декларація про спільне бачення регіонального співробітництва та Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво у сфері енергетики. 25 березня того ж року відбулася церемонія відкриття газопроводу «Баку – Тбілісі – Ерзерум» Наступного року було підписано декларацію про будівництві магістрального нафтопроводу «Баку – Тбілісі – Джейхан» (БТД) як альтернативного вже існуючому нафтопроводу «Баку – Новоросійськ».

Грузія, яка є найважливішою ланкою енергетичного коридору Схід – Захід та міжнародного транспортного коридору Центральна Азія – Кавказ-Європа, сподівалася, що її залучення до реалізації великих регіональних проєктів дасть позитивний результат її економіки. Туреччина та Азербайджан розглядалися як протиположність Росії в

забезпечення країни альтернативними джерелами торгівлі та інвестицій. Це давало їм можливість розширити свій економічний та політичний вплив у Грузії. Перешкодою на цьому шляху стала транспортна проблема, що змусило Туреччину звернути особливу увагу на розвиток залізниць, паралельно нарощуючи свої портові інфраструктури. Туреччина виступила з ініціативою будівництва в обхід Вірменії, виключаючи її, таким чином, найбільшого регіонального проекту, транспортного коридору Туреччина – Грузія – Азербайджан.

7 лютого 2007 р. президенти Грузії та Азербайджану, а також прем'єр-міністр Туреччини в Тбілісі підписали документ про початок будівництва залізниці Баку – Тбілісі – Карс, яка має пов'язати три країни та сприяти розвитку співробітництва у галузі енергетики. Цей факт вказував на вступ Грузії до міждержавне транзитне співробітництво з Туреччиною та Азербайджаном та подальше віддалення від Росії.

У ході візиту президента Туреччини А. Гюля до Грузії у 2007 р. було оформлено Угода про вільну торгівлю. Тоді ж було створено спільну комісію та турецько-грузинську бізнес-асоціацію.

Туреччина стає найбільшим торговим партнером Грузії. Так, двосторонній товарообіг до 2008 р. збільшився з 240 млн. до 1 млрд. дол., а згодом зріс до більш ніж 1,5 млрд. дол. В економічному плані ні з якою іншою країною Грузія не досягла подібного результату. На думку М. Сесайра, Туреччина демонструвала прагнення та готовність лідирувати у регіоні та відповідати за стан справ у ньому. Аналітик зазначає: «Грузії відносини з Туреччиною можуть допомогти розширити участь у регіональній торгівлі та інвестиційної діяльності, а також затвердити те, чого вона активно прагне – до незалежності від Росії».

УДК 327

Каленюк О. С.,
магістрант,
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОЗИЦІЯ ПОРТУГАЛІЇ ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Португалія та Україна були завжди дружніми народами, а українська діаспора є другою за величиною в цій країні. Тут мешкає близько 50 тис. українців.

Португалія не є країною з великою армією, а після кризи, що наступила внаслідок пандемії Covid-19, її економіка потребує відновлення. Тому можливості щодо допомоги Україні вкрай обмежені.

Проте вже 24 лютого 2022 року Прем'єр-міністр Португалії Антоніу Кошта написав про рішуче засудження нападу Росії на Україну: «Мої думки з українським народом перед обличчям цього невинуватого та жальогідного нападу».

Зараз Португалія надає Україні військову, політичну, фінансову та гуманітарну допомогу.

Так вже 27 лютого уряд Португалії оголосив, що планує надати Україні військове обладнання для боротьби з російськими окупантами. На даний час країною передано 315 тисяч тон військової допомоги, зокрема, це індивідуальні засоби захисту, боєприпаси, зброя, а також медико-санітарних засобів, транспортних засобів, безпілотників, а також гусеничні бронетранспортери, бронемашини Iveco, буксировані гаубиці, радіостанції та стрілецька зброя. На перший погляд обсяги військової допомоги невеликі, проте, наприклад, кількість переданих бронемашин становить 10% активного парку.

Теробороні України, ЗСУ та переселенцям було надано 22 тони продуктів харчування та 2 тони різноманітної гуманітарної допомоги від групи IZIDORO/Montalva та Асоціації українців у Португалії. Вже розпочалася підготовка українських військових – як із технікою, так і у галузях розминування та знешкодження вибухових пристроїв.

Щодо політичної допомоги, то тут яскравим прикладом є підтримка Португалією вступу України до ЄС. Причому це не лише позиція уряду, рівень підтримки вступу України до ЄС серед населення найбільший в Європі. В Португалії вступ України до ЄС підтримали 87% респондентів. Далі йдуть Естонія (83%), Литва (82%), Польща (81%) та Ірландія (79%). З перших днів війни тисячі португальців неодноразово виходили на вулиці міст на підтримку України. Учасники мітингів вимагали закрити повітряний простір для РФ, закрити агенції російської пропаганди та ввести санкції проти росіян, котрі підтримують В. Путіна. Багато акцій організовується Спілкою українців у Португалії та активістами португальської громадськості, Посольством України в Португалії.

У травні 2022 р. відбувся перший з часів отримання незалежності візит прем'єр-міністра Португалії до України, де були обговорені не лише питання фінансової допомоги, а також підтримки у процесі вступу до ЄС та подальшої євроінтеграції.

У День Незалежності України міністр закордонних справ Португалії та посол відвідали Житомир незважаючи на загрозу ракетно-бомбових ударів. Зустріч з місцевою владою була присвячена обговоренню

конкретні кроків щодо участі Португалії у реалізації проєкту відновленні України, а саме Житомирщини, після війни.

Країна активно виступає за підтримку санкцій проти РФ, пошук нових шляхів поставок енергоносіїв до ЄС та збільшення інвестицій в альтернативні джерела енергії для подолання енергетичної залежності від РФ.

Після російського вторгнення в Україну, Європейський Союз за підтримки Португалії схвалив такі санкції проти Росії:

- Заборона транзиту або в'їзду через територію ЄС, закриття повітряного простору для російських авіакомпаній;
- Заморожування економічних ресурсів та коштів осіб, які пов'язані з урядом РФ та РБ та юридичних та фізичних осіб, що надають фі-нансову чи матеріальну підтримку РФ, отримують вигоду від уряду РФ;
- Економічні та фінансові санкції щодо обмеження доступу РФ до ринку капіталу та фінансового ринку ЄС;
- Обмежувальні заходи у авіаційній, енергетичній, оборонній та космічній сферах РФ;
- Закриття телевізійних каналів, які транслювали російську пропаганду;
- Фінансові та економічні санкції щодо непідконтрольних Україні районів у сенсі заборони інвестицій, ввезення товарів;
- Призупинення розгляду заявок на отримання "золотих віз" від громадян Росії.

В Португалії дипломати з РФ у повній мірі відчували на собі наслідки розв'язання агресивної війни та перетворення Росії на країну-ізгоя. Персонами нон грата було оголошено 10 співробітників посольства Росії, було зазначено, що їх діяльність суперечить національній безпеці Португалії.

Фінансова допомога представлена передачею 250 млн євро фінансової підтримки. Кошти будуть надаватися переважно через МВФ, через залучення інших держав-членів ЄС і багатосторонніх інституцій. Перший транш буде отримано вже у 2022 році. Ця важлива домовленість допоможе нашій країні зберігати макроекономічну стабільність під час війни та почати скоріше відновлення після її завершення.

Також уряд Португалії на конференції в Лугано висловив готовність долучитися до відбудови України після війни, зазначивши, що Португалія буде куратором відновлення зруйнованих війною дитячих садків та шкіл. Таким чином Португалія зможе застосувати в Україні свій величезний досвід у проєктуванні й будівництві навчальних закладів.

Також з 24 лютого 2022 р. Португалія прихистила понад 50 тис. українських біженців у зв'язку з війною. Урядом була створена програма

«Португалія для України» з метою об'єднати дії щодо допомоги біженцям всередині держави та на міжнародному рівні. Це стосується насамперед гуманітарної підтримки, прийому та інтеграції біженців у Португалії. Була створена спеціальна програма захисту українців, усунена потреба в візах, спрощено вимоги щодо отримання тимчасового захисту на рік з подальшим продовженням на двічі на шість місяців. Українці не мають потреби доводити, що їм загрожує небезпека, а посвідчення особи робиться будь-яким можливим чином без огляду на бюрократичні процедури. Разом з отриманням тимчасового захисту надається доступ до різних послуг та ринку праці шляхом негайного присвоєння NIF (податковий ідентифікаційний номер), NISS (номер соціального страхування), NSNS (номер Національної служби охорони здоров'я).

Для оперативного задоволення потреби в житлі уряд Португалії співпрацює з громадянським суспільством, місцевою владою, приватними установами соціальної солідарності, українською громадою. Проводяться дослідження можливостей щодо працевлаштування через групу Інституту зайнятості та професійних курсів.

Отже, оглядаючи дії уряду та численних організацій Португалії, можна стверджувати про підтримку України у війні. Позиція Португалії неодноразово підтверджена допомогою військового, гуманітарного, фінансового характеру та заявами публічних осіб. Сьогодні немає жодних підстав стверджувати, що позиція Португалії щодо російсько-української війни може бути змінена.

УДК 327:001.102](438)(043.2)

Білоусов М. В.,

аспірант,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Інформаційна політика Польщі спрямована створити вільне відкрите європейське суспільство, забезпечити права людини відповідно до статті 19 Загальної декларації прав людини 1948 року, запровадити вільний транскордонний обіг інформації та створити незалежні мас-медіа. Інформаційна складова політики держави є важливою і вельми актуальною та покликана прийняти нові інформаційні закони, врегулювати форми державного контролю та забезпечити широкий доступ громадян до системи

прийняття політичних рішень та унормувати діяльність засобів масової комунікації.

Основними джерелами інформаційної політики Польщі є «Закон про пошту і телекомунікації», «Закон про телебачення і радіомовлення», в яких можна познайомитися з визначенням основних напрямів інформаційної політики країни, встановлені технологічні стандарти інформаційного зв'язку, форми залучення інвестиції, тощо.

Цілі інформаційної політики Польщі відображені в таких документах, як: «Стратегія розвитку телекомунікацій у Польщі до 2000 року», «Напрямки структурних змін у польських телекомунікаціях», «Керівні принципи до політики розвитку телекомунікацій в сільських районах до 2000 року», «Політика розвитку телекомунікацій» тощо.

Після вступу Польщі до Європейського Союзу, уряд Республіки Польща розробив та прийняв «Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Польщі (e-Польща)», яка передбачала створення незалежних державних структур у сфері інформації, сприяння розвитку цифрового радіо та телебачення з урахуванням національних пріоритетів.

У 2002 році Міністерство економіки підготувало продовження і оновлення поточної стратегії, яка була опублікована під назвою «ePoland 2006». Іншим стратегічним документом стала «Стратегія Республіки Польща – ePoland», опублікована комітетом з наукових досліджень в березні 2003 року. Цей документ був заснований на окремих позиціях Лісабонської стратегії та ініціативи щодо створення електронної Європи. В проекті було описано, яким чином буде здійснюватися польська комп'ютеризація. Стратегія була розділена на чотири основних напрямки для польських цілей. Згідно з цим документом буде створено:

- універсальний доступ в Інтернет для шкіл;
- Гейтс Польський (державне управління для інформаційного суспільства);
- послуги Польщі в Інтернеті;
- загальна інформація технології освіти.

У вересні 2004 року Міністерство науки та інформаційних технологій розробило два документи, що свідчать про стан і перспективи розвитку інформаційного суспільства в Польщі. Це були «План дій з розвитку електронного уряду на 2005–2006 рр.» і звіт «Пропозиції щодо напрямків розвитку інформаційного суспільства в Польщі до 2020 року». Перший з цих документів включає в себе оцінку діяльності, здійснюваної в сфері електронного урядування в контексті регіональної влади та її акцентом на сприйняття проектів державного управління з точки зору бізнес-моделі та суспільне значення інформаційних технологій, який оцінює, наскільки інвестиції в технології впливають на якість обслуговування в основних

областях політики. Звіт не запропонував напрямки розвитку інформаційного суспільства в Польщі до 2020 року, але звернув увагу на зростаючу важливість наявності інформації і знань у всіх вимірах, як факторів, що впливають на позицію Польщі і Європейського Союзу.

Впливи інформаційної демократії на зовнішньополітичні стратегії Польщі зумовлюються змінами суспільно-політичної структури на міжнародному, регіональному та локальному рівні функціонування держави, інтенсивним впровадженням інформаційно-комунікативних технологій у міжнародну взаємодію. Одним з ефективних інструментів реалізації зовнішньої політики у міжнародних відносинах вважається медіадипломатія, до пріоритетів якої відносять формування та зміцнення репутації держави через залучення інформації про країну до глобальних інформаційних потоків, а також відстеження цих потоків з метою забезпечення позитивного сприйняття зовнішньополітичних ініціатив. У сучасному світі, зазначається у дослідженнях, незалежні медіа беруть на себе роль провідників зовнішньої політики, що активно і цілеспрямовано доводять до світової громадськості конкретні позиції зовнішньополітичного курсу країни. І чим потужніші національні масмедіа, тим більше можливостей вони відкривають для своєї держави на міжнародному рівні.

Згідно з новим Законом з інтегрованої інформатизації держави (2014 р.) метою держави є не просто інформатизація, а надання послуг. У Польщі існує два великих загальнодержавних електронних ресурси. Перший це БПІ (Бюлетень публічної інформації). Другий національний ресурс, який був створений на загальнопольській платформі – це ePUAP. Бюлетень публічної інформації був створений з метою громадського доступу до публічної інформації в електронному вигляді. Цей інформаційний бюлетень складений з веб-сайтів, на яких державні органи та інші організації, які виконують державні функції, висвітлюють публічну інформацію, необхідну польському законодавству.

Важливим кроком польського уряду є «Електронні вибори». У 2010 р. була створена система, яка дозволяє збирати первинні протоколи результатів голосувань. На сайті можна завантажити бюлетень, заповнити його і надіслати його електронною поштою. Це забезпечує електронну демократію. Зменшує можливість сфальсифікувати дані виборів та заповненні бюлетні виборців.

Використання в Польщі єдиної електронної платформи послуг публічної адміністрації – ePUAP. ePUAP (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej) – це своєрідна інтернет-приймальня, через яку можна написати електронного листа адміністрації міста, а також база інформаційних карток можливих послуг, які можна отримати на локальному, регіональному чи національному рівні в т.ч. у електронній формі.

Як і в Україні, в Польщі створені і діють багато різних державних електронних реєстрів. Основні з них:

- PESEL – Універсальна електронна система для реєстрації населення;
- REGON – Національний реєстр господарюючих суб'єктів;
- TERYT – Національний облік територіального поділу країни;
- KRS – Національний судовий реєстр;
- CEiDG – Центральний облік та інформація про господарську діяльність;
- CRP KEP – Центральний реєстр платників податків, Національний облік платників.

Медіа-дипломатія Польщі спрямована на використання мас-медіа для зв'язку з державними та недержавними акторами з метою мобілізації внутрішньої та зовнішньої громадської думки, зміцнення довіри до урядових дій, позиціонування держави на різних рівнях міжнародного 34 співробітництва тощо. Зокрема, виступ міністра зовнішніх справ Польщі В. Вашиковського «Медіа-дипломатія» проти звинувачень Польщі» (2016 р.) містив огляд зовнішньої політики країни у контексті її ефективності, підкреслюючи, що нинішній уряд прагне здійснювати «сміливу, реалістичну та ефективну зовнішню політику». Водночас, вказуючи на проблеми старого світового порядку та міграційну кризу, він наголосив, що позиція Польщі полягає в тому, щоб переконатися у реальності цілей ефективної зовнішньої політики, заснованої на принципах: «політичної волі суверенних держав, готових до співпраці у форматах НАТО і ЄС; миру через правопорядок; сили закону над законом сили; значення європейської цивілізації – римського права та християнської етики, захисту цінностей, що будуть сенсом нашої дипломатії».

Згідно з дослідженнями, польська медіа-дипломатія стосується активної співпраці МЗС з Польським агентством новин, яке є головною медіаорганізацією, відповідальною за розповсюдження інформації та роз'яснювальних матеріалів щодо зовнішньої політики країни та формування позитивного іміджу Польщі на міжнародному рівні інформаційний простір. Польське агентство новин (PAP) насправді є монополістом у своєму сегменті внутрішнього ринку, оскільки Католицьке агентство новин (KAI) та Агентство радіоновин IAR не можуть конкурувати з ним через обмежені можливості та цілі. Крім того, Польське агентство новин також має законодавчу ексклюзивність для висвітлення роботи всіх органів державної влади. Таким чином, згідно із Законом про Польське агентство новин 1997 року, PAP є публічним інформаційним агентством, яке отримує та передає споживачам точну, об'єктивну та вичерпну інформацію з країни та за кордоном. Агентство зобов'язане поширювати позиції Сейму, Сенату, Президента та Голови Ради Міністрів,

а також надавати можливість іншим основним органам країни представляти свою позицію у важливих державних справах. Це положення надає агентству конкурентну перевагу над іншими засобами масової інформації завдяки ексклюзивності та ефективності появи соціально важливої інформації на інформаційній стрічці видання, з якої вона миттєво відтворюється більшістю польських ЗМІ. Агентство є акціонерним товариством, 100% акцій якого перебуває у державній власності. Його діяльністю керує наглядова рада, рада та програмна рада. PAP тісно співпрацює з центральною адміністрацією, міністерствами та іншими державними органами, такими як Міністерство закордонних справ Республіки Польща, прес-служба Сейму, інформаційний центр Ради Міністрів, тощо.

Особливу роль відіграють Прес-служба, Департамент економічного співробітництва та Рада промоції Польщі, заснована у 2004 році. Рада виступає як консультативний орган при прем'єр-міністрі, представляє собою комітет експертів з різних міністерств, які співпрацюють у координації всієї діяльності, пов'язаної з просуванням іміджу країни за кордоном.

Спирається публічна дипломатія Польщі на «Напрямки промоції Польщі», документи, що визначають короткострокові та довгострокові цілі та завдання щодо реалізації інтересів держави за кордоном через просування культурних цінностей, мови, спорту, туризму тощо.

Досягнення цілей публічної дипломатії, тим часом, здійснюється Міністерством закордонних справ у партнерстві з недержавними організаціями. Також МЗС Польщі щорічно проводить конкурс грантів на фінансування різноманітних проектів, які спрямовані на розширення знань про країну та покращення її іміджу за кордоном.

Наступним інструментом публічної дипломатії Республіки Польща є мережа культурно-інформаційних центрів за кордоном. Вона налічує близько 24-х Польських Інститутів, розташованих по всьому світу та націлених на просування польської культури, поширення знань про державу, знайомство іноземної громадськості з досягненнями польської історії тощо. Інститутами організуються різноманітні проекти, які створені задля захисту інтересів країни. Так, у 2015 році їх число становило близько 2000 року.

Серед інших інструментів та засобів реалізації цілей публічної дипломатії Республіки Польща можна виділити її діаспоральну політику, постійний моніторинг громадської думки; активно розвивається взаємодія зі ЗМІ, налагоджено інструмент наукових візитів.

Тут доречно згадати про Зовнішню службу польського радіо (PRESS), орієнтовану на закордонну аудиторію. Фінансування по лінії МЗС даної

медіаструктури у 2014 р. склало PLN 9.5 млн. У країнах з великою польською діаспорою налагоджено роботу телевізійного каналу TVP Polonia. У 2009 р. було також запущено перший польський рекламний портал, значним чином удосконалений у 2014 р. Крім того, активно використовується механізм соціальних медіа – налагоджено постійну присутність польського МЗС в Інтернеті.

Таким чином, дослідивши нормативно-правову базу щодо забезпечення інформаційної політики Республіки Польща, можна дійти висновку, що дана країна проявляє послідовну державницьку політику у реалізації інформаційної політики, беручи за основу певні складові інформаційної політики ЄС. Крім іншого, Польща створила чималу кількість державних агентств, які покликані забезпечувати захищеність та стабільність мережевих та інформаційних систем.

УДК 327 (73+72)

Турта О. М.,
Магістрант,
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МЕКСИКАНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ВІДНОСИНИ ЗА АДМІНІСТРАЦІЙ В. ФОКСА ТА Ф. КАЛЬДЕРОНА

Початком оформлення нового етапу в мексикансько-американських відносинах на початку ХХІ століття можна назвати перемогу 2000 р. у США республіканця Джорджа Буша – молодшого та обрання Вісенте Фокса в Мексиці від Партії національної дії того ж року. Багато в чому позитивний розвиток двосторонніх відносин у той період зумовлювали схожість поглядів двох президентів та їх симпатії один до одного. Новообраний президент від Республіканської партії взяв курс на зближення з Мексикою та наголосив на пріоритетності цього напрямку у зовнішній політиці США. Одночасно мексиканському президентові було необхідно закріпити свою владу та владу своєї партії, після того, як країною понад 70 років правила Інституційно-революційна партія, заручившись підтримкою американського сусіда у певних сферах. Обидві сторони ініціювали переговори щодо укладання імміграційної угоди, вели переговори щодо договору НАФТА, про розширення його економічних положень, також обговорювалися питання енергетики, в яких, перш за все, був зацікавлений Вашингтон.

Віддалення від Мексики у зовнішньополітичному полі США відбулося після подій 11 вересня 2001 року. Тоді в адміністрації США відбувся перегляд зовнішньополітичної діяльності у сфері безпеки. Відтепер у Сполучених Штатах з'явилися інші пріоритетні завдання, і Мексика стала "важливою країною" для США лише в дипломатичному плані. Тепер Америка на передній план висувала питання безпеки.

Теми подальшої інтеграції у Північній Америці та проблеми міграції відсувалися. У той період американська адміністрація у відносинах із Мексикою намагалася схилити її до спільних дій у боротьбі з тероризмом. Помітні тертя в американсько-мексиканських відносинах виявились у 2003 році, коли мексиканська сторона не підтримала надання міжнародної санкції на війну в Іраку адміністрації Буша. Деякі експерти оцінювали цей момент як поштовх до зведення «невидимої стіни» в поки що дружніх відносинах США та Мексики.

Наступне десятиліття не відзначалося докорінною зміною у відносинах двох країн. Наступний президент Мексики Філіппе Кальдерон (2006–2012) сконцентрував свою політику більшою мірою на внутрішніх справах, що явно відрізнялася від курсу його попередника, проте проблеми, які загрожували безпеці двох країн, не могли не змусити дві країни розвивати діалог. Насамперед у сфері боротьби з наркоторгівлею, яка найбільш гостро постала в період президентства Кальдерона. Мексиканською стороною було представлено адміністрації Дж. Буша пропозицію щодо інтенсифікації співробітництва в даному напрямку. Через це з'явилася програма «Ініціатива Меріда».

Таким чином, Мексиці вдалося отримати фінансову та технічну підтримку від США для війни з наркобізнесом. За президентства Барака Обами (2009–2017) двосторонні відносини США та Мексики розвивалися не надто динамічно. Насамперед через те, що глава американської адміністрації віддавав пріоритет іншим напрямам у зовнішній політиці, наприклад близькосхідному напрямку та економічному вектору. Особливе місце Мексиці не відводилося, попри те, що у передвиборчій кампанії Обами згадувалися такі аспекти двосторонніх американсько-мексиканських відносин як питання проведення реформи міграційної системи, проблемна тематика наркотрафіку, за якою країни мали намір вести серйозний діалог. Також президент згадував і про можливість перегляду НАФТА.

Хмель А. О.,
кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики,
декан факультету політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЄВРООПТИМІЗМ ТА ЄВРОПЕСИМІЗМ ЯК ОСНОВНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ РОЗПОДІЛ ЄС

Від самого початку заснування ЄЕС та згодом його еволюції у ЄС і до сьогодні фактор єврооптимізму має важливе значення для цієї організації. Більше того, сам проєкт європейської інтеграції є повністю єврооптимістичним, адже ЄС базується насамперед на спільних цінностях та ідентичності, а вже потім на національних інтересах. Так, у ст. 1а Лісабонської угоди зазначено, що «Союз ґрунтується на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, включаючи права осіб, які належать до меншин. Ці цінності є спільними для держав-членів у суспільстві, в якому панують плюралізм, недискримінація, толерантність, справедливість, солідарність і рівність між жінками та чоловіками». Звичайно, крім цієї причини, після Другої світової була ще одна – спільний ворог (СРСР), існування та агресивність якого примушували Європу до об'єднання. Наприкінці холодної війни ворог виявився ослабленим, а спільні інтереси залишилися, хоча вони і піддавалися сумнівам під час численних криз: створення політичного та оборонного європейського союзу, криза Єврозони, проблеми з імміграцією. Наразі перед ЄС стоїть нове випробування: війна росії проти України. Ми вже побачили, що не всі країни-члени однаково підтримують і допомагають Україні (зокрема мова йде про неприховане просування Угорщиною інтересів росії та коливання у засобах допомоги таких країн як Франція та Німеччина (українським біженцям надається широка підтримка та допомога, але щодо військової допомоги – все не так однозначно). Але ж підтримка є від ЄС на найвищому рівні, а от методи реалізації кожна країна має свої. Можливо, це один з проявів девізу ЄС «Єдність у різноманітті». Якщо ж звернути увагу на думку громадян ЄС, а не на офіційну позицію держав-членів, можна побачити трохи іншу картину. Так, дані Євробарометра за літо 2022 року демонструють, яким чином сприймають війну громадяни ЄС. У кожній державі-члені більше половини респондентів погоджуються з тим, що «виступаючи проти російського вторгнення в Україну, ЄС захищає європейські цінності». Принаймні дев'ять із десяти респондентів погоджуються з цим твердженням у Швеції, Польщі (по 93%), Фінляндії

(92%), Португалії (91%), а також Німеччині та Ірландії (по 90%). Рівні згоди найнижчі в Болгарії (54%), Словенії (64%), Словаччині (65%) і Кіпрі (66%) [2].

Тож, відповідно, на даному етапі єврооптимізм та приналежність до європейських цінностей переважають, але ж чи буде і в майбутньому переважати єврооптимізм над європесимізмом в середині самого ЄС і чи не буде замінений поділ на політичні партії та групи на поділ євроскептики /єврооптимісти?

Зазвичай, розбіжності щодо підтримки ЄС та його дій помітні між тими державами-членами, які є бенефіціарами (вони більшою мірою єврооптимісти) та тими, з внесків яких формується бюджет ЄС (вони більшою мірою євроскептики). Німецька дослідниця Daria Dylla 2011 року наголосила, що «Польський євроентузіазм стикається з глибоким єврофрустрацією та розчаруванням у багатьох інших європейських країнах...різкий контраст у ставленні до ЄС спостерігається між Польщею та трьома політично та економічно ключовими державами-членами ЄС: Німеччиною, Великою Британією та Францією. Дані Євробарометра, опубліковані в березні 2011 року, чітко демонструють ці відмінності. У той час як 34 % німців, 43 % французів і 46 % громадян Великої Британії песимістично дивляться на майбутнє ЄС, лише 15 % респондентів поляків поділяють таку думку». Крім іншого, авторка зазначає, що високий відсоток поляків (78 %) вважають, що їхня країна отримала користь від членства в ЄС, і лише 49 % німців, 46 % французів і 27 % британців оцінюють своє членство в ЄС схожим чином.

З огляду на те, що незгода між країнами спостерігається в багатьох аспектах: щодо деяких окремих важливих структурних проблем, поведінка під час криз (бо ж люди в першу чергу хвилюються про власний економічний добробут, економічну та фіскальну ситуацію в своїх країнах; платники податків у державах-платниках набагато менше готові жертвувати на користь бідніших європейських країн); переважна більшість країн ЄС виступає проти подальшого розширення ЄС до Східної Європи, Балкан і Туреччини; крім іншого обговорюють можливість посилення прикордонного контролю як засобу протидії нелегальній імміграції, та транскордонна організована злочинність. Ці й інші суперечки завжди були між країнами, тож питання в тому, чи є можливість їх врегулювати і чи переможе єврооптимізм.

Щодо сучасного етапу, то мапа підтримки або не підтримки європейського проєкту і думки щодо його майбутнього серед країн ЄС виглядає трохи іншим чином. Згідно результатів опитування Євробарометру літа 2022 року, у 25 країнах-членах ЄС (порівняно з 18 у попередньому опитуванні) більшість респондентів підтримують подальше

розширення ЄС за рахунок інших країн у наступні роки, хоча підтримка коливається від 81% у Литві, 80% на Мальті та 75% у Польщі до 51% у Фінляндії та Чехії. Підтримкою є думка меншості в Австрії (33% проти 56% «проти») та Франції (40% проти 46%).

У 23 державах-членах більшість респондентів виступають за «європейський економічний і валютний союз з єдиною валютою, євро» (порівняно з 22 взимку 2021–2022 років). Найвищий рівень підтримки спостерігається в Люксембурзі (92%), а також в Ірландії та Мальті (обидві по 90%), але принаймні вісім із десяти – у Бельгії, Словенії (обидві по 88%), Естонії, Іспанії, Латвії (87% кожна), Португалія (86%), Литва, Нідерланди (обидві по 85%), Кіпр і Словаччина (обидві по 84%), Німеччина (83%) і Фінляндія (82%) виступають за єдину валюту та економічний союз. Незважаючи на те, що їхні країни знаходяться поза зоною євро, більшість респондентів в Угорщині (67%), Румунії (54%), Хорватії (52%) і Польщі (49% проти 44% «проти») також виступають за європейську економіку та валютний союз з єдиною валютою євро. Є чотири країни – усі поза зоною євро – де більшість проти євро: Швеція (72%), Данія (69%), Чехія (59%) і Болгарія (46% проти 40% «за»).

І щодо політичного розподілу в Європарламенті. На сьогодні в ньому наявні такі політичні групи: «Група Європейської народної партії (християнських демократів)» (174 члена), «Група Прогресивного альянсу соціалістів і демократів» (144), «Renew Europe Group» (102), «Група Зелених/Європейський вільний альянс» (71), «Група «Ідентичність і демократія» (62, жорсткі євроскептики), «Група європейських консерваторів і реформістів» (62, м'яка євроскептична антифедералістична політична група), «Ліва група в Європарламенті – GUE/NGL» (38, виступає проти нинішньої політичної структури Європейського Союзу, але вона віддана інтеграції), незалежні члени (43, є представниками партій популістів та євроскептиків: «Незалежні», «Фідес», «Йобік», «Рух 5-ти зірок», «Партія свободи» і т.д.). Тож бачимо, що перші 4 є більшою мірою єврооптимістами (або ж євроентузіастами) і складають більшість, тоді як інші 4 абсолютно точно є різною мірою євроскептичними. Звичайно, реалізуючи свій курс, вони демонструють свою позицію. Чи зникне поділ на партії і чи буде замінений на євроскептиків/єврооптимістів в найближчий час – наразі важко прогнозувати, але існування такого розподілу не можна заперечувати, а також той факт, що він абсолютно точно впливає на всю політику ЄС.

ЗМІСТ

Секція: ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Підсекція: МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА

<i>Габро І. В.</i> Співпраця КНР з африканськими країнами щодо вирішення екологічних проблем	1
<i>Тригуб О. П.</i> Японська «легальна розвідка» в СРСР міжвоєнної доби: механізм діяльності.....	2
<i>Богданова Т. Є.</i> Позиція країн Африки щодо російської агресії в Україні (за результатами голосування в ГА ООН).....	5
<i>Вовчук Л. А.</i> Дипломатична кар'єра німецького консула в Одесі Філіпа Васселя.....	7
<i>Звездова О. О.</i> Психологічна війна як елемент гібридної агресії РФ проти України.....	9
<i>Тихоненко І. В., Зарічна А. А.</i> Реакція НАТО на війну РФ проти України.....	12
<i>Тихоненко І. В., Ловарік Я. В.</i> Вплив особистості лідера держави на її сприйняття на міжнародній арені (на прикладі РФ)	14
<i>Білоусов М. В.</i> Інформаційна політика Польщі: нормативно-правова база	17
<i>Бойко О. І.</i> Експансіоністська політика росії на окупованих територіях Грузії.....	19
<i>Мамедов А. Е.</i> Економічний напрям співпраці Туреччини та Грузії.....	20
<i>Каленюк О. С.</i> Позиція Португалії щодо російсько-української війни	23
<i>Турта О. М.</i> Мексикансько-американські відносини за адміністрацій В. Фокса та Ф. Кальдерона.....	28
<i>Хмель А.</i> Єврооптимізм та європесимізм як основний політичний розподіл ЄС.....	30

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Технічний редактор, комп'ютерна верстка *Н. Кардаш*.

Формат $60 \times 84^{1/16}$. Гарнітура «Times New Roman».
Ум. друк. арк. 2,33. Обл.-вид. арк. 1,92.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.

